

C.G.) nekakva trava, od koje kažu da stoka u proljeće protoci krvlju, *urt kraut, herbae genus (Seseli rigidum W. K.)*.

— Sve koješta! Zar nisi čuo pesnika (citat je iz Žmajevo Devesilja — prim. S. D.):

Devesilje, melem-bilje —
Zaljeva ga gorska vila.
Slušao sam, vjeruje se,
Da j' u njemu devet sila.

— Devet sila — devet sila — ? Kao da sam to već nekad negde čuo.

— Mogao si i čitati. Ako se dobro sećam, spominje se ta »etimologija« u »Romoranci«. Kao da se sećam jednog stihu iz te čudnovate knjižice još čudnovatijeg pisca:

Devesilje, i ti si mi bilje! —

— Iz »Romoranke« našeg starog osobenjaka i pravog bohéma Đorda Markovića? Može biti i biće da je sasvim nalik na njega. To mi ništa ne smeta, pristajem i na tu »tolkovku«...⁹²

Iz ovog Kostićevog dijaloga jasno se vidi u kom je pravcu uperena oštrica njegove ironije: navedeno mitološko-simboličko značenje devesilja Zmaj nije mogao upoznati iz postojećeg narodno-jezičkog materijala (u tom smislu Kostić se poziva na najrepresentativniji zbornik takvog materijala, Vukov Rječnik), ovo značenje plod je Koderove pesničke imaginacije i Zmaj ga je preuzeo iz Romoranke; Laza Kostić, očito, ovdje dovodi u sumnju originalnost našeg tadašnjeg poetskog barda Zmaj Jove. Može li se pretpostaviti da citirani Kostićev iskaz o Žmajevo ugledanju na Koderu krije i jednu oštiju aluziju, koja nije vezana isključivo za Romoranku, aluziju na

lističkim (pa i utilitarnim) pretpostavkama o jezičko-značenjskoj jasnosti, logičko-smisaonoj razumljivosti i neophodnoj funkcionalizaciji književnosti, oni zapravo nisu bili estetski i intelektualno spremni za afirmaciju onih komponenti i tokova u srpskoj književnosti koji ne samo da su mimoilazili i napuštali tu preovladajuću, kanonizovanu, oficijalno »legalizovanu« (i favorizovanu!) paradigmu, nego su je i suštinski dovodili u pitanje, odnosno — potencijalno ili stvarno — dekonstruisali. Tako Jovan Skerlić, tada svakako najugledniji, a potom još duго najuticajniji srpski kritičar i istoričar književnosti u svom čuvenom odsečno-autoritarnom maniru iznosi više nego porazan sud o Koderovom stvaralaštvu; po Skerliću, ovaj jezičko-umetnički čudotvorac bio je »Po potrebi učitelj jezika i učitelj mačevanja, a u izgubljenim trenucima i simbolički pesnik«, koji je — poput Sime Milutinovića Sarajlije i Laze Kostića — »navukao ludacku kapu na glavu srpskog rečnika«, napisavši Romoranku, »najludu knjigu našega romantizma« (sva podvlačenja — S.D.). Samu Romoranku Skerlić je procitao kao »mutan simboličan opis života ptica i insekata«, kao knjigu ispisanoj »jednim neverovatnim, nečuvenim jezikom« koji karakterišu »žonglerske reči«, »natrpne kovanice« i uopšte jedan »bolesno originalni rečnik« što ga je »zbunjeni pisac iz svoje zamučene glave vadio«; sve u svemu, za našeg velikog kritičara Romoranka nije ništa drugo do »polusumanuta knjiga«,⁹³ (sva podvlačenja — S.D.). Šta je, zapravo, smetalo Jovanu Skerliću u jezičko-umetničkoj praksi Đorda Markovića Koderu, da se — parafrazirajmo samog kritičara — tako nečuvenim jezikom, dalekim naučnom, književno-istorijskom diskursu, prosti okomio na pesnika kojeg i nije smatrao pesnikom po vokaciji već učiteljem što se tek u »izgubljenim trenucima« (gotovo iz hobi-

KODERU U ČAST — POSLE 100 GODINA

Uponedeljak, 8. aprila ove godine obeležena je 100-godišnjica smrti najoriginalnijeg srpskog pesnika Đorda Markovića Koderu. Po njen (pored groba Jaše Ignjatovića) prvi put je neko u Novom Sadu javnim dogadjajem posvetio pažnju ovom nepravedno znamaranom i zapostavljenom pesniku. Sava Damjanov, književnik iz Novog Sada koji je inicirao i organizovao obeležavanje Koderove smrti spada u onaj mali krug književnih teoretičara koji pišu o životu i delu Koderu. Namereno je obeležavanje godišnjice organizovano, uostalom i ovaj naš skup koji je sve drugo sa ne 6. aprila (na dan smrti) već 8. aprila na dan Koderove sahrane. Iz starih novina se saznaće da je na Koderovo sahrani bilo 7–8 ljudi. Koder je želeo da bude sahranjen u Novom Sadu ali grad nije ispunio amanet pesnika: to se vidi ne samo iz broja prisutnih na njegovoj sahrani već i iz činjenice da nemarom grada njegov grob nije obeležen, a kasnije je i preseljen tako da se sada više ne zna gde se nalazi.

Tako su se novosadski pisci 8. aprila sastali Radulović, Nenad Grujičić, Ivan Negrišorac,

na mestu za koje se misli da je Koder sahra-

Zoran Đerić, Vojislav Karanović, Láslo Blaško-

vić, Miliivoj Nenin i dr. Uveće je na Tribini mladih, na književnoj tribini koju ureduje Zoran

Dérić održan program »U slavu i spomen Đo-

rđa Markovića Koderu«. O životu i delu pesni-

čaka govorili su Sava Damjanov i filozof Alek-

sandar Petričić. Sava Damjanov je istakao da

veruje da predstoji neko vreme kada će Koder

početi da se čita u novom ključu koji je za pes-

nika mnogo bitniji — u ključu intertekstual-

nosti. Na tribini su se čule i zanimljive anegdo-

te i legendе o Koderovom životu. Svakako je

Damjanov obratio skupu od dvadesetak ljudi,

mahom književnika iz našeg grada. Potom je

pomen održao prototip Dusan Petrović — pa-

to je tu koji je vodio. Studirao je prava, medicinu i

tehniku, a putovao je sa pozorišnim grupama

po Evropi, Africi i Bliskom Istoku.

Gordana Draganić

činjenicu da su Koderovi rukopisi, nakon njegove smrti, neko

vreme bili kod Žmajevo brata Mite Jovanovića (što se znalo, jer je zabeleženo i u tadašnjem »Javoru«⁹⁴), tako da je naš poeti

ski bard imao šansu da detaljniji uvid i u druge spevove »sta-

rog osobenjaka i pravog bohéme-a« (od kojih jedan nosi upra-

vo naslov Devesilje i sadrži razgranatu mitološko-magijsku florealnu simboliku)? I nije li nam tu, možda i nehotice (tj. žele-

ći prevaždno Zmaj) da predstavi kao kompilatora, otkrio

tajnu poznog Žmajevo pesničkog opredeljenja (vezanog za

Snohvatici i Devesilje), koje je — s obzirom na nagoveštena is-

hodišta — moralno dovesti i do delimičnog ublažavanja njego-

vog stava o Koderovim jezičko-umetničkim potencijalima? S

druge strane, izvan ovih, nesumnjivo zanimljivih i izazovnih

nagoveštaja o Žmajevo specifičnom recepcijском odnosu

prema Koderovom delu, valje zapaziti jedan važan moment koji se tiče samog Kostićevog odnosa prema Koderu: on čak i

u starosti pamti stih objavljen četiri decenije ranije u Romoranci (verovatno ne i jedino taj koji je citirao), ali i nedvosmis-

leno naglašava da mu — za razliku od Jovana Subotića — pesničko ugledanje na Koderu, »ništa ne smeta«, da »pristaje na tu tolkovku«, kao što — uopšte posmatrano — bez racionalističke skepsi i ironičnog podcenjivanja — pominiće tu čudnovatu knjižicu i njenu »etimologiju« (pri čemu atribut »čudnovata« ovde zvuči sasvim pozitivno). Zapravo, ni najmanje ne iznenađuje što je — iz perspektive vlastite poetike i svog književnog ukusa — Laza Kostić pokazao služ za Koderove »etimologije«, posebno s obzirom na njihovu poetsko-jezičku inovativnost (kojoj je, kao što znamo, i sam težio stvarajući svoje čuvene kovanice); tokom vremena, pesništvo »starog osobenjaka i pravog bohéme-a« moralno je Lazi Kostiću postajati sve bliže od Žmajevo...

činjenicu da su Koderovi rukopisi, nakon njegove smrti, neko

vreme bili kod Žmajevo brata Mite Jovanovića (što se znalo, jer je zabeleženo i u tadašnjem »Javoru«⁹⁴), tako da je naš poeti

ski bard imao šansu da detaljniji uvid i u druge spevove »sta-

rog osobenjaka i pravog bohéme-a« (od kojih jedan nosi upra-

vo naslov Devesilje i sadrži razgranatu mitološko-magijsku florealnu simboliku)? I nije li nam tu, možda i nehotice (tj. žele-

ći prevaždno Zmaj) da predstavi kao kompilatora, otkrio

tajnu poznog Žmajevo pesničkog opredeljenja (vezanog za

Snohvatici i Devesilje), koje je — s obzirom na nagoveštena is-

hodišta — moralno dovesti i do delimičnog ublažavanja njego-

vog stava o Koderovim jezičko-umetničkim potencijalima? S

druge strane, izvan ovih, nesumnjivo zanimljivih i izazovnih

nagoveštaja o Žmajevo specifičnom recepcijском odnosu

prema Koderovom delu, valje zapaziti jedan važan moment koji se tiče samog Kostićevog odnosa prema Koderu: on čak i

u starosti pamti stih objavljen četiri decenije ranije u Romoranci (verovatno ne i jedino taj koji je citirao), ali i nedvosmis-

leno naglašava da mu — za razliku od Jovana Subotića — pesničko ugledanje na Koderu, »ništa ne smeta«, da »pristaje na tu tolkovku«, kao što — uopšte posmatrano — bez racionalističke skepsi i ironičnog podcenjivanja — pominiće tu čudnovatu knjižicu i njenu »etimologiju« (pri čemu atribut »čudnovata« ovde zvuči sasvim pozitivno). Zapravo, ni najmanje ne iznenađuje što je — iz perspektive vlastite poetike i svog književnog ukusa — Laza Kostić pokazao služ za Koderove »etimologije«, posebno s obzirom na njihovu poetsko-jezičku inovativnost (kojoj je, kao što znamo, i sam težio stvarajući svoje čuvene kovanice); tokom vremena, pesništvo »starog osobenjaka i pravog bohéme-a« moralno je Lazi Kostiću postajati sve bliže od Žmajevo...

činjenicu da su Koderovi rukopisi, nakon njegove smrti, neko

vreme bili kod Žmajevo brata Mite Jovanovića (što se znalo, jer je zabeleženo i u tadašnjem »Javoru«⁹⁴), tako da je naš poeti

ski bard imao šansu da detaljniji uvid i u druge spevove »sta-

rog osobenjaka i pravog bohéme-a« (od kojih jedan nosi upra-

vo naslov Devesilje i sadrži razgranatu mitološko-magijsku florealnu simboliku)? I nije li nam tu, možda i nehotice (tj. žele-

ći prevaždno Zmaj) da predstavi kao kompilatora, otkrio

tajnu poznog Žmajevo pesničkog opredeljenja (vezanog za

Snohvatici i Devesilje), koje je — s obzirom na nagoveštena is-

hodišta — moralno dovesti i do delimičnog ublažavanja njego-

vog stava o Koderovim jezičko-umetničkim potencijalima? S

druge strane, izvan ovih, nesumnjivo zanimljivih i izazovnih

nagoveštaja o Žmajevo specifičnom recepcijском odnosu

prema Koderovom delu, valje zapaziti jedan važan moment koji se tiče samog Kostićevog odnosa prema Koderu: on čak i

u starosti pamti stih objavljen četiri decenije ranije u Romoranci (verovatno ne i jedino taj koji je citirao), ali i nedvosmis-

leno naglašava da mu — za razliku od Jovana Subotića — pesničko ugledanje na Koderu, »ništa ne smeta«, da »pristaje na tu tolkovku«, kao što — uopšte posmatrano — bez racionalističke skepsi i ironičnog podcenjivanja — pominiće tu čudnovatu knjižicu i njenu »etimologiju« (pri čemu atribut »čudnovata« ovde zvuči sasvim pozitivno). Zapravo, ni najmanje ne iznenađuje što je — iz perspektive vlastite poetike i svog književnog ukusa — Laza Kostić pokazao služ za Koderove »etimologije«, posebno s obzirom na njihovu poetsko-jezičku inovativnost (kojoj je, kao što znamo, i sam težio stvarajući svoje čuvene kovanice); tokom vremena, pesništvo »starog osobenjaka i pravog bohéme-a« moralno je Lazi Kostiću postajati sve bliže od Žmajevo...

činjenicu da su Koderovi rukopisi, nakon njegove smrti, neko

vreme bili kod Žmajevo brata Mite Jovanovića (što se znalo, jer je zabeleženo i u tadašnjem »Javoru«⁹⁴), tako da je naš poeti

ski bard imao šansu da detaljniji uvid i u druge spevove »sta-

rog osobenjaka i pravog bohéme-a« (od kojih jedan nosi upra-

vo naslov Devesilje i sadrži razgranatu mitološko-magijsku florealnu simboliku)? I nije li nam tu, možda i nehotice (tj. žele-

ći prevaždno Zmaj) da predstavi kao kompilatora, otkrio

tajnu poznog Žmajevo pesničkog opredeljenja (vezanog za

Snohvatici i Devesilje), koje je — s obzirom na nagoveštena is-

hodišta — moralno dovesti i do delimičnog ublažavanja njego-

vog stava o Koderovim jezičko-umetničkim potencijalima? S

druge strane, izvan ovih, nesumnjivo zanimljivih i izazovnih

nagoveštaja o Žmajevo specifičnom recepcijском odnosu

prema Koderovom delu, valje zapaziti jedan važan moment koji se tiče samog Kostićevog odnosa prema Koderu: on čak i

u starosti pamti stih objavljen četiri decenije ranije u Romoranci (verovatno ne i jedino taj koji je citirao), ali i nedvosmis-

leno naglašava da mu — za razliku od Jovana Subotića — pesničko ugledanje na Koderu, »ništa ne smeta«, da »pristaje na tu tolkovku«, kao što — uopšte posmatrano — bez racionalističke skepsi i ironičnog podcenjivanja — pominiće tu čudnovatu knjižicu i njenu »etimologiju« (pri čemu atribut »čudnovata« ovde zvuči sasvim pozitivno). Zapravo, ni najmanje ne iznenađuje što je — iz perspektive vlastite poetike i svog književnog ukusa — Laza Kostić pokazao služ za Koderove »etimologije«, posebno s obzirom na njihovu poetsko-jezičku inovativnost (kojoj je, kao što znamo, i sam težio stvarajući svoje čuvene kovanice); tokom vremena, pesništvo »starog osobenjaka i pravog bohéme-a« moralno je Lazi Kostiću postajati sve bliže od Žmajevo...

činjenicu da su Koderovi rukopisi, nakon njegove smrti, neko

vreme bili kod Žmajevo brata Mite Jovanovića (što se znalo, jer je zabeleženo i u tadašnjem »Javoru«⁹⁴), tako da je naš poeti

ski bard imao šansu da detaljniji uvid i u druge spevove »sta-

rog osobenjaka i pravog bohéme-a« (od kojih jedan nosi upra-

vo naslov Devesilje i sadrži razgranatu mitološko-magijsku florealnu simboliku)? I nije li nam tu, možda i nehotice (tj. žele-

ći prevaždno Zmaj) da predstavi kao kompilatora, otkrio

tajnu poznog Žmajevo pesničkog opredeljenja (vezanog za

Snohvatici i Devesilje), koje je — s obzirom na nagoveštena is-

hodišta — moralno dovesti i do delimičnog ublažavanja njego-

vog stava o Koderovim jezičko-umetničkim potencijalima? S

druge strane, izvan ovih, nesumnjivo zanimljivih i izazovnih

nagoveštaja o Žmajevo specifičnom recepcijском odnosu

prema Koderovom delu, valje zapaziti jedan važan moment koji se tiče samog Kostićevog odnosa prema Koderu: on čak i

u starosti pamti stih objavljen četiri decenije ranije u Romoranci (verovatno ne i jedino taj koji je citirao), ali i nedvosmis-

leno naglašava da mu — za razliku od Jovana Subotića — pesničko ugledanje na Koderu, »ništa ne smeta«, da »pristaje na tu tolkovku«, kao što — uopšte posmatrano — bez racionalističke skepsi i ironičnog podcenjivanja — pominiće tu čudnovatu knjižicu i njenu »etimologiju« (pri čemu atribut »čudnovata« ovde zvuči sasvim pozitivno). Zapravo, ni najmanje ne iznenađuje što je — iz perspektive vlastite poetike i svog književnog ukusa — Laza Kostić pokazao služ za Koderove »etimologije«, posebno s obzirom na njihovu poetsko-jezičku inovativnost (kojoj je, kao što znamo, i sam težio stvarajući svoje čuvene kovanice); tokom vremena, pesništvo »starog osobenjaka i pravog bohéme-a« moralno je Lazi Kostiću postajati sve bliže od Žmajevo...

činjenicu da su Koderovi rukopisi, nakon njegove smrti, neko

vreme bili kod Žmajevo brata Mite Jovanovića (što se znalo, jer je zabeleženo i u tadašnjem »Javoru«⁹⁴), tako da je naš poeti

ski bard imao šansu da detaljniji uvid i u druge spevove »sta-

rog osobenjaka i pravog bohéme-a« (od kojih jedan nosi upra-

vo naslov Devesilje i sadrži razgranatu mitološko-magijsku florealnu simboliku)? I nije li nam tu, možda i nehotice (tj. žele-

ći prevaždno Zmaj) da predstavi kao kompilatora, otkrio

tajnu poznog Žmajevo pesničkog opredeljenja (vezanog za

Snohvatici i Devesilje), koje je — s obzirom na nagoveštena is-

hodišta — moralno dovesti i do delimičnog ublažavanja njego-

vog stava o Koderovim jezičko-umetničkim potencijalima? S

druge strane, izvan ovih, nesumnjivo zanimljivih i izazovnih

nagoveštaja o Žmajevo specifičnom recepcijском odnosu

prema Koderovom delu, valje zapaziti jedan važan moment koji se tiče samog Kostićevog odnosa prema Koderu: on čak i

u starosti pamti stih objavljen četiri decenije ranije u Romoranci (verovatno ne i jedino taj koji je citirao), ali i nedvosmis-

leno naglašava da mu — za razliku od Jovana Subotića — pesničko ugledanje na Koderu, »ništa ne smeta«, da »pristaje na tu tolkovku«, kao što — uopšte posmatrano — bez racionalističke skepsi i ironičnog podcenjivanja — pominiće tu čudnovatu knjižicu i njenu »etimologiju« (pri čemu atribut »čudnovata« ovde zvuči sasvim pozitivno). Zapravo, ni najmanje ne iznenađuje što je — iz perspektive vlastite poetike i svog književnog ukusa — Laza Kostić pokazao služ za Koderove »etimologije«, posebno s obzirom na njihovu poetsko-jezičku inovativnost (kojoj je, kao što znamo, i sam težio stvarajući svoje čuvene kovanice); tokom vremena, pesništvo »starog osobenjaka i pravog bohéme-a« moralno je Lazi Kostiću postajati sve bliže od Žmajevo...

činjenicu da su Koderovi rukopisi, nakon njegove smrti, neko

vreme bili kod Žmajevo brata Mite Jovanovića (što se znalo, jer je zabeleženo i u tadašnjem »Javoru«⁹⁴), tako da je naš poeti

ski bard imao šansu da detaljniji uvid i u druge spevove »sta-

rog osobenjaka i pravog bohéme-a« (od kojih jedan nosi upra-

vo naslov Devesilje i sadrži razgranatu mitološko-magijsku florealnu simboliku)? I nije li nam tu, možda i nehotice (tj. žele-

ći prevaždno Zmaj) da